

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗА ФОРМАМИ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Анотация. Розглянуто особливості організації обліку безготівкових розрахунків, нормативно-правові акти, які регламентують порядок їх здійснення, а також розрахункові документи, які застосовуються під час обліку. Запропоновано пропозиції щодо введення транзитних рахунків для відображення в обліку безготівкових розрахунків.

Аннотация. Рассмотрены особенности организации учета безналичных расчетов, нормативно-правовые акты, регламентирующие порядок их осуществления, а также расчетные документы, применяющиеся при учете. Даны предложения по введению транзитных счетов для отражения в учете безналичных расчетов.

Annotation. The article discusses the features of non-cash payments accounting, regulations on the procedure of accounting, as well as settlement documents which are used during the registration. Proposals on the introduction of accounts for non-cash payments accounting have been made.

Ключові слова: платіжне доручення, акредитив, платіжна картка, транзитний рахунок.

В сучасних умовах розвиток банківських послуг в Україні є дуже важливим, оскільки банківська система є невід'ємною частиною, що обслуговує економіку всієї країни. Одним із напрямів банківської діяльності, який останнім часом набуває особливої актуальності, є застосування безготівкових розрахунків. Використання безготівкових розрахунків призводить до скорочення поточних витрат та прискорення часу доступу клієнтів до своїх вкладів та руху грошових коштів.

Тема організації обліку, аналізу та контролю операцій, пов'язаних із безготівковими розрахунками, досліджувалася в роботах таких науковців, учених, публіцистів, серед яких можна виділити: Васюренко О. В., Черепу А. В., Андросова О. Ф., Манухіна О. В., Морозова А. М., Дзюблюка О. В., Іванова Б. М., Ровинського Ю. А. [1 – 3].

Мета дослідження – аналіз теоретичних та практичних засад обліку та організації безготівкових розрахунків у системі управління грошовими потоками комерційного банку та їх удосконалення є метою дослідження.

Завдання дослідження: розглянути особливості організації обліку за формами безготівкових розрахунків; запропонувати відкриття та використання додаткових транзитних рахунків.

Об'єкт дослідження – процес обліку безготівкових розрахунків у банках.

Предмет дослідження – організація безготівкових розрахунків у банках.

Систему економічних відносин кожної держави можна розглядати як сукупність взаємозв'язків між різними економічними суб'єктами, головною основою яких дуже часто є саме безготівкові розрахунки. Використовуючи їх, люди виконують різного роду зобов'язання, можуть надійно і швидко здійснювати грошові перекази і користуватися ними у повсякденному житті. Переваги безготівкових розрахунків є одним із основних елементів їх активного розвитку на сучасному етапі становлення української економіки. Відповідно до статті 3 Закону України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" кошти існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках) [4].

Кожна з форм безготівкових розрахунків має не тільки переваги, але й недоліки. Розрахунки платіжними дорученнями – прості, зручні і гарантують швидке здійснення платежу. Але вони також є недосконалими – не гарантують платіж постачальнику. Щоб уникнути цього недоліку в банках використовуються розрахунки акцептованими банком платіжними дорученнями.

Мало розповсюдженою є форма розрахунків, така, як розрахунки за допомогою платіжної вимоги-доручення. Цей вид розрахунків дозволяє зафіксувати договірну дисципліну, упровадити акцепт матеріальних цінностей та звільнити установи банків, обслуговуючих постачальника та покупця, від формального контролю за правильністю оформлення документів і документообігу. Розрахунки ще потребують вдосконалення в збільшенні відповідальності платника, прискорення документообігу, застосування фінансових санкцій.

Популярною формою розрахунків в економіці є акредитивна форма розрахунків. Вона безпечна й надійна, при ній більша частка відповідальності лягає на банки. Ця форма розрахунків більш вигідна для постачальника, ніж для покупця, тому що останній несе видатки з відкриття акредитиву, крім того, сума, на яку відкритий акредитив, вилучається з обороту до виплати по ньому, що є негативним для банку.

Від правильного вибору форми безготівкових розрахунків залежить точність оцінки діяльності установи, виконання її завдань, своєчасність отримання коштів, оперативність і правильність появи відповідних фондів [2].

У діяльності багатьох банків для клієнтів представляють кілька видів карток, за допомогою яких вони можуть здійснювати безготівкові розрахунки. Це такі картки, як зарплатні, стипендіальні, пенсійні, корпоративні, кредитні, депозитні картки, картки фізичних осіб, картки бюджетних установ.

Для обліку розрахунків за допомогою платіжних карток використовують транзитний рахунок 2924. Але для зручності обліку та контролю за правильністю здійснення перерахувань та зарахувань на рахунки клієнтів коштів бажано було б використовувати кілька транзитних рахунків. Отже, з метою удосконалення діючої системи обліку безготівкових розрахунків із застосуванням платіжних карток можна порекомендувати відкриття, закріплення у

внутрішніх положеннях та використання таких транзитних рахунків, які б відповідали класифікації карток. Це добре вплине на організацію безпомилкового обліку операцій за такими картками.

Так, до групи 292 "Транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку" можна відкрити такі активно-пасивні рахунки:

1) 2925 "Транзитний рахунок за операціями здійсненими з використанням зарплатних, стипендіальних платіжних карток";

2) 2926 "Транзитний рахунок за операціями здійсненими з використанням пенсійних платіжних карток, карток, на які нараховується соціальна допомога та інші соціальні виплати";

3) 2927 "Транзитний рахунок за операціями здійсненими з використанням корпоративних платіжних карток";

4) 2928 "Транзитний рахунок за операціями здійсненими з використанням платіжних карток бюджетних установ";

5) 2929 "Транзитний рахунок за операціями здійсненими з використанням кредитних та депозитних платіжних карток"[1].

За дебетом цих рахунків необхідно обліковувати суми перерахувань за здробленими розрахунками з використанням відповідних платіжних карток.

За кредитом таких рахунків необхідно обліковувати суми надходжень за здійснені розрахунки за допомогою платіжних карток та інших операцій з використанням платіжних карток.

Використання таких рахунків дасть змогу проспостерігати за рухом коштів у розрахунках клієнтів банку та зробити легшими проведення процедур контролю за правильністю зарахування та списання коштів за безготівковими розрахунками.

Запропоновані рахунки більш чітко відображають облік безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток, ширше характеризують різні види та форми операцій за рухом коштів та видами карток, а також розкривають економічну сутність руху коштів за платіжними картками.

Щодо покращення та розвитку безготівкових розрахунків у цілому, можливо зазначити про необхідність змін на законодавчому рівні в діяльності банків у сфері безготівкових розрахунків, змусити банківські установи на законодавчому рівні організувати та проводити чесно безготівкові розрахунки, цим самим стимулюючи людей до використання цього типу розрахунків. Необхідно створити умови для заохочення торговців встановлювати термінали. Також можна створити державний фонд допомоги тим підприємцям, хто має бажання встановити у своїй торговельній точці обладнання для здійснення безготівкових розрахунків. У першу чергу, заходами з організації електронної торгівлі в Україні повинна стати розробка та утворення правової бази з проведення торговельних операцій за допомогою Інтернету. Адже користування безготівковими розрахунками через Інтернет збереже час та заощадить кошти і приведе до збільшення обороту коштів. Одним із найважливіх шляхів удосконалення організації безготівкових розрахунків є формування Єдиної національної системи банківських карток, система повинна допомагати збільшенню обсягів безготівкових розрахунків в Україні.

З проведених досліджень та аналізу основних форм безготівкових розрахунків та застосування їх на практиці можна зробити висновок, що кожна з форм має свої переваги та недоліки у організації та використанні. Оскільки останнім часом розрахунки за допомогою платіжних карток широко розповсюджуються, то доречно організувати використання у організації обліку банку запропоновані транзитні рахунки.

В ринковій економіці облік та організація безготівкових розрахунків є важливими функціями ефективного управління банківською установою. Продовжують швидко розвиватися форми та напрями безготівкових розрахунків, з'являються багато нових, перспективних ідей щодо їх покращення та вдосконалення. Здійснення банківських операцій змінюється одночасно з умовами функціонування банків у зв'язку з розвитком економіки взагалі. Це безумовно потребує подальших ґрунтовних досліджень в банківській діяльності та вивчення в майбутньому.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Васюренко О. В. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / О. В. Васюренко. – К. : Знання, 2006. – 613 с. 2. Череп А. В., Банківські операції : навч. посіб. / А. В. Череп. – К. : Кондор, 2008. – 410 с. 3. Манухіна О. В. Безготівкові розрахунки в Україні : проблеми та шляхи їх удосконалення // Банківська справа. – 2010. – № 4. – С. 40–43. 4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.